

«Segon Simposi Agustí Bartra». (Universitat Autònoma de Barcelona i Biblioteca Central de Terrassa, 27 i 28 de març de 2008). – L'any 2008 es commemora el centenari del naixement d'Agustí Bartra, un dels escriptors que marcaren una fita en la literatura catalana de l'exili de 1939 i que acabà de completar un corpus literari de primera magnitud després del seu retorn el 1970. El 1987, en el cinquè aniversari de la mort, ja se celebrà un primer simposi sobre la seva figura i la seva obra, el qual marcà un canvi significatiu en els estudis a propòsit del tema. Les actes estan publicades en el número 30 de la revista *Faig* de Manresa, un monogràfic de consulta obligada per a endinsar-se en el coneixement de Bartra. Des de llavors han aparegut altres treballs importants, com la tesi doctoral de Joaquim Espinós, de la Universitat d'Alacant, llegida el 1996 i publicada després amb el títol de *La imaginació compromesa. L'obra d'Agustí Bartra* (1999).

En commemoració del centenari s'han celebrat diversos actes entorn de la figura del poeta. Des d'un punt de vista acadèmic, el més significatiu és el «Segon Simposi Agustí Bartra», que ha tingut lloc durant els dies 27 i 28 de març a la Universitat Autònoma de Barcelona i a la Biblioteca Central de Terrassa. Aquest simposi ha estat possible gràcies a la col·laboració de l'Ajuntament de Terrassa, la Institució de les Lletres Catalanes, el Departament de Filologia Catalana de la Universitat Autònoma de Barcelona i l'entitat terrassenca Amics de les Arts i Joventuts Musicals. D'acord amb la circular corresponent, la intenció del simposi és «aprofundir més en l'estudi i la difusió de l'obra, amb atenció específica als diferents gèneres i al context en el qual Bartra va desenvolupar la seva carrera literària». I afegeix: «és per aquest motiu que s'han encarregat una sèrie de ponències a especialistes en la matèria, les quals es completaran amb una conferència inaugural, una taula rodona, una sèrie de comunicacions i un seguit d'actes complementaris (exposicions, presentacions de novetats bibliogràfiques, concerts, etc.)».

D'acord amb aquesta previsió, la primera sessió (la del dijous dia 27 al matí) es féu a la sala de graus de la Facultat de Lletres de la Universitat Autònoma de Barcelona. Després de l'acte protocol·lari inaugural, amb la intervenció del vicerector d'afers culturals de la UAB, el regidor de cultura de l'Ajuntament de Terrassa, el director de la Institució de les Lletres Catalanes i un membre del comitè organitzador, Miquel Desclot pronuncià la conferència inaugural, titulada «Agustí Bartra en un nou segle», que fou una bona síntesi de la poètica bartriana i una reflexió sobre la vigència de la seva obra. En aquesta primera sessió escoltàrem també la ponència de Francesc Foguet sobre l'obra teatral, titulada «Teatre, mite i poesia», en la qual féu un repàs detallat a tota la producció dramàtica de l'autor. La sessió és clogué amb tres comunicacions: «La poesia bartriana abans de 1939» de Llorenç Soldevila, «Anna Murià a l'obra de Bartra» de Mia Güell i «Presències germàniques: Les variacions de Bartra sobre temes de Novalis, Hölderlin i Rilke» d'Eduard Cairó.

La sessió de la tarda se celebrà a la sala d'actes de la Biblioteca Central de Terrassa. Comptà amb dues ponències: una de Joaquim Espinós titulada «Una gran síntesi de la lírica i el mite: la poesia d'Agustí Bartra», en la qual analitzà algunes de les constants de l'imaginari bartrià, i una altra de Jaume Aulet titulada «Agustí Bartra: la construcció de la imatge del poeta a l'exili», la qual versà sobre els mecanismes i recursos de què es val el poeta per crear la imatge que vol oferir, especialment com a poeta a l'exili. Les comunicacions d'aquesta sessió foren tres, dues de les quals sobre temes òrfics: «Tot origen és mite, el vessant òrfic en la poesia d'Agustí Bartra» de Francesc Ruiz i «Negritud i orfisme en la poesia d'Agustí Bartra» de Jordi Cerdà. La tercera anà a càrrec de Manuel Aznar Soler: «La correspondència entre Agustí Bartra i Manuel Duran», a partir de material inèdit del que es conserva al fons Bartra de l'Arxiu Històric de Terrassa, un fons important i que també és la base de la investigació que hi ha al darrere de moltes altres ponències i comunicacions.

La sessió matinal del divendres dia 28 de març es féu també a la sala d'actes de la Biblioteca Central de Terrassa. La primera de les ponències de la sessió fou per a Carlos Guzmán Moncada que, vingut expressament des de Mèxic, reflexionà sobre «*La lluna mor amb aigua*, quaranta anys després», una lectura tècnica i detallada d'una de les novelles més interessants i més mal conegudes fins ara de l'opus bartrià. La segona ponència anà a càrrec de Sam Abrams («L'obra poètica de Bartra: un nou assaig d'aproximació»), que féu una defensa aferrissada de l'obra de Bartra i la situà en el context del que ell qualificà com a «alta modernitat». La sessió es completà amb quatre comunicacions: «Relectura i recreació a *Crist de dos-cents mil braços*» d'Oriol González Tura, «Gènesi i evolució d'una poètica: Ramon Xirau i la influència d'Agustí Bartra» de José Ramón López García, «La correspondència entre Agustí Bartra i Rafael Tasis: un diàleg entre l'exili i la Catalunya franquista» de Josep Camps i Arbós i «La correspondència entre Agustí Bartra i Joan Fuster. De l'amistat al silenci» de Carles Turat.

La sessió de tarda es féu als locals d'Amics de les Arts de Terrassa, amb una ponència de Montserrat Bacardí («Agustí Bartra: traduir en la terrible soledat catalana»), en la qual féu un repàs

i un catàleg del Bartra traductor, i les dues darreres comunicacions: «Notes sobre el pensament literari d'Agustí Bartra: les col·laboracions a *Lletres* i a *La Nova Revista*» d'Enric Falguera i «Les col·laboracions d'Agustí Bartra a la premsa cultural mexicana» de Marta Noguer Ferrer. La sessió es clogué amb una taula rodona sobre «Vigència de l'obra d'Agustí Bartra», moderada per Llorenç Soldevila, que comptà amb la participació de Margarida Aritzeta, Antoni Clapés, Oriol Pi de Cabanyes i Vicenç Villatoro, els quals exposaren i debateren sobre el tema, però bàsicament explicaren la seva experiència amb Bartra, com a lectors o com a conseqüència de la relació personal que hi mantingueren.

Entorn de les intervencions més acadèmiques s'organitzaren també un seguit d'actes complementaris. En primer lloc, dues exposicions. La primera era una exposició bibliogràfica organitzada pel Servei de Biblioteques de la UAB en la qual es mostrava el fons Bartra de què disposa la Biblioteca d'Humanitats de la Universitat, que és un fons prou substancios i interessant, el qual inclou primeres edicions de les obres publicades a l'exili. La segona s'inaugurà a Terrassa en una sala d'Amics de les Arts i consistia en una exposició d'obres encarregades a artistes terrassencs a partir de la lectura de l'obra pòstuma de Bartra *El gall canta per tots dos*. Hi participaren catorze artistes: Pere Alavedra, Salvador Alavedra, Carme Aliaga, Josep Badia, Robert Cabeza, Alfonso Cruz, Octavi Intente, Teresa Jordà, Albert Novellon, Ràdio Zurich, Fèlix Sampietro, Narcís Serrat, Floreal Soriguera i Gabriel Verderi. Hi hagué també dos concerts: un a la sala d'actes d'Amics de les Arts amb el pianista Jesús Silvestre i la soprano Marta Clariana, que incloïa l'estrena d'una suite basada en poemes d'Agustí Bartra. El segon, a la sala Factoria d'Arts, també de Terrassa, amb l'actuació del grup de música tradicional experimental Labatzuca, que interpretà «Bartra segons Labatzuca», un espectacle de música, imatges i poesia. Però de tots aquests actes complementaris, el més interessant i significatiu fou sens dubte la presentació d'una edició facsímil d'*El gall canta per tots dos*, el llibre pòstum de Bartra, amb anotacions manuscrites d'Anna Murià que reflecteixen les seves notes de lectura del llibre, les quals són enormement interessants per entendre el llibre i, sobretot, la impressió que causà en una lectora de Bartra tan privilegiada com fou Anna Murià, la seva companya de tota la vida.

Les dades ofertes en aquesta crònica ja posen de manifest que un dels debats més substanciosos que suscità el simposi girà al voltant de la presència i la vigència de l'obra de Bartra. Miquel Desclot, per exemple, en la seva intervenció caracteritzà molt bé la poètica bartriana però al mateix temps no s'estigué de considerar que alguns d'aquests elements de fonament romàntic o messiànic podien ser vistos com a obsolets. Per a Sam Abrams, en canvi, Bartra seria la mostra més il·lustradora i vigent d'allò que en el context internacional entenem per «alta modernitat». El que podia considerar-se obsolet, doncs, passa a ser modèlic. La resolució d'una disjuntiva com aquesta no és senzilla. Si més no deixa clar que Bartra, com els grans escriptors, és complex i pot ser llegit de maneres molt diferents. Diu el poeta: «Gent del meu ferro i bandera, / catalana gent d'avui [...] / primer de tot us diré / que qui com jo pregon canta / mai no ha de témer que el temps / li clivelli les paraules.» Bartra no tem, doncs, que «el temps li clivelli les paraules». La seva concepció de la poesia fa que no pugui ni plantejar-s'ho. La nostra feina, nosaltres que som «gent d'avui» del seu «ferro i bandera», és intentar entendre una obra complexa, saber-la situar en el seu context, fer veure quins són els mèrits de la seva aportació i difondre'ls des de les vies més diverses. Bartra s'ho mereix, però la literatura catalana encara més perquè no pot permetre's el luxe de prescindir-ne. I el «Segon Simposi Agustí Bartra» ha anat sens dubte en aquesta direcció. Està previst que les actes apareguin publicades a principis de 2009. De ben segur que el llibre constituirà una nova fita important per entendre l'obra de Bartra i situar-la en el seu context.

Jaume AULET
Universitat Autònoma de Barcelona